

Suuren paaston valmistusviikot. Tuomiosunnuntain jälkeisen viikon tiistai.

Päivän epistola

(Juud. 1 – 10)

”Juudas, Jeesuksen Kristuksen palvelija, Jaakobin veli, tervehtii kutsuttuja, joita Isä Jumala rakastaa ja varjelee Jeesusta Kristusta varten. Tulkoon laupeus, rauha ja rakkaus yhä runsaampana osaksenne. Rakkaat ystävät! Hartaasti olen halunnut kirjoittaa teille yhteisestä pelastuksestamme, ja nyt sain aiheen kehottaa teitä taistelemaan sen uskon puolesta, joka pyhille on kertakaikkisesti annettu. Teidän joukkoonne on näet luikerrellut ihmisiä, joista jo kauan on ollut tuomio kirjoitettuna. Nämä jumalattomat kääntävät meidän Jumalamme armon riettaudeksi ja kieltävät ainoan Valtiaamme ja Herramme Jeesuksen Kristuksen. Vaikka te tiedättekin, tahdon silti muistuttaa teitä siitä, että Herra kyllä ensin pelasti kansansa Egyptistä mutta tuhosi sitten ne, jotka eivät uskoneet. Ja niitä enkeleitä, jotka eivät pitäneet kiinni korkeasta asemastaan vaan hylkäsivät omat asuinsijansa, hän pitää pimeydessä ikuisissa kahleissa suurta tuomion päivää varten. Niin kävi myös Sodomian ja Gomorran ja muiden sen seutujen kaupunkien, jotka samalla tavoin antautuivat siveettömyyden ja luonnonvastaisten himojen valtaan: niiden saama rangaistus on varoittava esimerkki, joka muistuttaa ikuisesta tulesta. Yhtä kaikki nämä hurmahenget tekevät samalla tavoin. He saastuttavat ruumiinsa, halveksivat Herraa ja hänen valtaansa ja herjaavat henkivaltoja. Ei edes ylienkeleli Mikael, kiistelleessään Mooseksen ruumiista Paholaisen kanssa, rohjennut herjata eikä tuomita tätä, vaan sanoi: ”Nuhdelkoon Herra sinua!” Mutta nämä ihmiset herjaavat sitä, mitä eivät tunne, ja sillä minkä he luonnostaan, järjettömien eläinten tavoin tuntevat, he saattavat itsensä turmioon.”

Kirjeen kirjoittaja kertoo olevansa Juudas, ”Jeesuksen Kristuksen palvelija”. Tämä ilmaisu antaa hänelle tiettyä arvovaltaa, joka perustuu sukulaissuhteeseen. Hän ei perustele arvoaltaansa väittämällä olevansa apostoli. ”Jaakobin veli” tarkoittaa Herran veljeä, joka toimi Jerusalemin seurakunnan johtajana. Toisin sanoen kirjeen kirjoittaja ei ole apostoli Juudas. Viittaus Jaakobiin osoittaa, että hän on oikeaoppinen, kuten alkukirkon ”pylväs” Jaakob.

”Tervehtii kutsuttuja” ei nimeä ketään erityisesti. Tutkijat kiistelevät, oliko teksti osoitettu jollekin tietylle seurakunnalle vai oliko se yleiskirje. Ryhmä tuntuu olevan erityinen, se on Jumalan kutsuma, rakastama, pyhittämä (eli liittoon kuuluva). ”Tervehtii kutsuttuja, joita Isä Jumala rakastaa ja varjelee Jeesusta Kristusta varten.” Sana, joka on suomennettu sekä sanalla ”kutsuttu”

että ”rakastettu”, voi tarkoittaa myös ”pyhitettyä”, niin kuin 1700 -luvun suomennoksessa on mainittu.

”Varjelee Jeesusta Kristusta varten” on aikaisemmissa suomennoksissa ”ja Jeesukselle Kristukselle varjellut” sekä ”Jeesuksessa Kristuksessa vapahdetut”. Tässä on Jumalan lupaus kaikille uskollisille. ”Laupeus, rauha ja rakkaus” merkitsevät keskinäistä rakkautta, yhteisymmärrystä ja keskinäistä yhteenkuuluvuutta. Taustalla voi olla jokin jako ryhmän keskuudessa.

Kirjoittaja on aikaisemmin halunnut kirjoittaa vastaanottajille kirjeen, joka käsittelee pelastusta. Nyt hän kirjoittaa kirjeen, joka on puolustus väriä opettajia vastaan. Kirjeen vastaanottajien on ”taisteltava sen uskon puolesta, joka pyhille on kertakaikkisesti annettu”. Pyhä tarkoittaa seurakunnan jäsentä, joka on pyhitetty, saanut Pyhän Hengen armon. Heille on siis siirretty usko (oppi, opetus), ja tätä uskoa on puolustettava väärää opetusta vastaan.

Nyt heidän keskuuteen on tullut väriä opettajia. He ovat ”jumalattomia”, tämä sana tarkoittaa syntisiä. He kääntävät armon riettaudeksi. Väärä opetus johtaa väärään toimintaan, sana riettaus voi tarkoittaa väärää seksuaalista toimintaa. He myös kieltävät sen, että Jeesus Kristus pystyisi tuomitsemaan heidät. Näyttää siltä, että heidän ajattelunsa mukaan pelastus ei perustu Jeesuksen Kristuksen toimintaan. Teksti ei kerro, mitä tarkasti ottaen on Kristuksen kieltäminen. Voi olla, että se on kirjoittajan johtopäätös näiden väriä opettajien toiminnasta.

Kirjoittaja ei kumoa näiden väriä opettajien opetusta millään tavoin. Hän sen sijaan osoittaa niin Vanhan testamentin kuin muidenkin tekstien avulla, että nämä tulevat saamaan tuomion. Koska kirkon opetus on jo olemassa, niin kirjoittaja muistuttaa kuulijoita / lukijoita siitä, mitä on aikaisemmin tapahtunut. Herra pelasti kansansa Egyptistä, mutta tuhosi ne, jotka eivät uskoneet (4. Moos. 14: 26 – 37; 1. Kor. 10: 1 - 13). Kirjoittaja opettaa, että meidän on on eletävä yhdessä Kristuksen kanssa. Langenneita, omasta asemastaan luopuneita enkeleitä odottaa tuomio (vrt. 2. Piet. 2: 4). Heidän yhdyssiteensä Jumalan kanssa tuhoutuu lopullisesti. Tämä on muistutus kristityille, että he ovat saaneet Jumalan armon ja että heidän oikea asumuksensa on Kirkossa. Siveettömyys aiheutti Sodoman ja Gomorran tuhon (1. Moos. 19: 1 – 29). Kristittyjen tulee kutsumuksensa mukaisesti elää puhdasta elämää.

”Hurmahenget” eli väärät opettajat toimivat samalla tavoin. He ”halveksivat Herraa” eli uskovat, ettei tuomio koske heitä. Henkivaltojen herjaaminen tarkoittaa sitä, että he hylkäävät enkelien

välittämän Jumalan tahdon. ”Ja hänen valtaansa” ei välttämättä tarkoita nyt Jumalan valtaa, vaan kyse on yhdestä ruumiittomien voimien luokasta, jota kutsutaan nimellä ”vallat”.

Kirjoittajan viittaus ylienkeleli Mikaeliin pohjautuu apokryfiseen kirjoitukseen ”Mooseksen testamentti”. Siinä ylienkeleli Mikael aikoi haudata Mooseksen, mutta Saatana sanoi Mooseksen olevan murhaaja, joka ei ansaitse kunniallista hautausta. Nyt ylienkeleli Mikael ei rojhennut herjata Paholaista, totesi vain, että ”Nuhdelkoon Herra sinua” (vrt. Sak. 3: 2). Tässä on malli meille: meidän tehtävämme ei ole tuomita edes Saatanaa, tuomion hänelle antaa Jumala. Juudas sen sijaan toteaa suoraan: ”he saattavat itsensä turmioon.”. Hän kutsuu väärää opettajia ”järjettömiksi”, jotka toimivat eläinten tavoin.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 22: 39 – 42, 45 – 23:1)

”Jeesus lähti kaupungista ja meni tapansa mukaan Öljymäelle. Opetuslapset seurasivat häntä. Tultuaan sinne Jeesus sanoi heille: ”Rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen.” Itse hän meni vähän edemmäs, kivenheiton päähän, polvistui ja rukoili: ”Isä, jos tahdot, niin ota tämä malja minulta pois. Mutta älköön toteutuko minun tahtoni, vaan sinun.” Kun hän sitten nousi rukoilemasta ja tuli opetuslasten luo, hän tapasi heidät nukkumasta murheen uuvuttamina. ”Mitä? Nukutteko te?” hän sanoi. ”Nouskaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen.” Jeesuksen vielä puhuessa sinne tuli joukko miehiä, ja heidän oppaanaan oli Juudas, yksi kahdestatoista opetuslapsesta. Juudas tuli Jeesusta kohti antaakseen hänelle suudelman, mutta Jeesus sanoi hänelle: ”Juudas, suudelmallako sinä kavallat Ihmisen Pojan?” Kun Jeesuksen seuralaiset näkivät, mitä oli tulossa, he sanoivat: ”Herra, iskemmekö miekalla?” Yksi heistä isikin ylipapin palvelijaa niin että tämän oikea korva irtosi. Mutta Jeesus sanoi: ”Ei! Antakaa tämän tapahtua.” Hän kosketti miehen korvaa ja paransi hänet. Sitten hän sanoi ylipapeille, temppelivartioston päälliköille ja kansan vanhimmille, jotka olivat tulleet häntä vangitsemaan: ”Te olette lähteneet kuin rosvon kimppuun, miekat ja seipäät käsissä. Minä olen joka päivä ollut teidän keskellänne temppelissä, ettekä te ole kättänne kohottaneet minua vastaan. Mutta nyt on teidän hetkenne, nyt on pimeydellä valta.” He vangitsivat Jeesuksen ja veivät hänet mukanaan ylipapin taloon. Pietari seurasi häntä jonkin matkan päässä. Keskelle pihaa sytytettiin nuotio, ja kun väki asettui sen ympärille, Pietari istuutui muiden joukkoon. Muuan palvelustyttö näki hänet istumassa tulen ääressä, katsoi häntä pitkään ja sanoi: ”Tuokin oli sen miehen seurassa.” Pietari kielsi: ”Minäkö? Enhän edes tunne häntä.” Vähän ajan kuluttua sanoi eräs mies hänet nähdessään: ”Sinäkin olet sitä joukkoa.” Mutta Pietari vastasi: ”Erehdyt, en ole.” Tunnin kuluttua vielä toinen mies väitti: ”Kyllä tuokin varmasti oli sen miehen

kanssa, onhan hän galilealainenkin.” Mutta Pietari sanoi: ”En käsitä, mistä puhut.” Siinä samassa, hänen vielä puhuessaan, kukko lauloi. Herra kääntyi ja katsoi Pietariin, ja Pietari muisti, mitä Herra oli hänelle sanonut: ”Ennen kuin kukko tänään laulaa, sinä kolmesti kiellät minut.” Hän meni ulos ja itki katkerasti. Miehet, joiden käsissä Jeesus oli, pilkkasivat ja löivät häntä. He peittivät hänen silmänsä ja sanoivat: ”Profetoi nyt! Kuka sinua löi? Monella muullakin tavalla he herjasivat häntä. Kun päivä koitti, kokoontuivat kansan vanhimmat, ylipapit ja lainopettajat neuvoston istuntoon. Jeesus tuotiin heidän eteensä, ja he sanoivat hänelle: ”Jos olet Messias, niin sano se meille.” Hän vastasi: ”Jos sen teille sanon, te ette usko. Ja jos jotakin kysyn, te ette vastaa. Mutta tästedes Ihmisen Poika on istuva Kaikkivaltiaan oikealla puolella” Silloin he kaikki kysyivät: ”Oletko sinä siis Jumalan Poika?” Jeesus vastasi heille: Itsepä te niin sanotte.” Silloin he sanoivat: ”Mitä me enää todisteita tarvitsemme! Mehän olemme kuulleet sen hänen omasta suustaan.” He lähtivät sieltä kaikki yhdessä, veivät Jeesuksen Pilatuksen eteen.”

”Tapansa mukaan Öljymäelle” viittaa aikaisempaan tekstiin: Luukas kertoo Jeesuksen opettaneen päivisin temppelissä, mutta viettäneen yönsä Öljymäellä (Luuk. 21: 37). ”Opetuslapset seurasivat häntä” ei määrittele opetuslasten määrää, se voi olla joku muukin luku kuin 11 (Juudas puuttui joukosta). Luukas ei kerro, että Jeesus olisi ottanut opetuslapsistaan erilleen Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen. Tällainen maininta löytyy Matteukselta ja Markukselta.

Jeesus kehottaa opetuslapsiaan rukoukseen ja myös itse rukoilee. Jeesus aloitti julkisen toimintansa rukouksella (Luuk. 3: 21) ja myös lopetti sen rukoukseen (Luuk. 23: 46). Hän rukoili usein, varsinkin ennen jotain tärkeää tapahtumaa. Hän rukoili muiden puolesta. Rukous Isän puoleen osoittaa, että Hän ja Isä toimivat yhdessä. Kristus on meille esimerkki rukouksesta. Hän varoittaa opetuslapsiaan kiusauksesta, sillä se voi viedä ihmisen tuhoon. Kiusaus on Luukkaalla Saatanan toimintaa. Tällä kertaa Jeesuksen rukousasento on poikkeuksellinen. Yleensä rukoiltiin seisaaltaan, nyt Hän polvistuu osoittaen nöyryyttä.

Malja voi Vanhassa testamentissa tarkoittaa siunausta (Ps. 16: 5; 116: 13). Se voi tarkoittaa myös tuomiota (Jes. 51: 17; Valit. 4: 21). Tässä se viittaa Jeesuksen kärsimyksiin ja kuolemaan. Jeesus, joka samanaikaisesti on Jumala ja ihminen, nyt ihmisenä pelkää tulevaa kuolemaa. Mutta Hän on uskollinen Isälleen ja toteaa, että Isän tahdon tulee toteutua.

Tultuaan rukoilemasta Jeesus tapaa opetuslapsensa nukkumasta. Hänen sanoo heille: ”Nouskaa”. Kyseessä on sama sana, jota käytetään Kristuksen ylösnousemisesta (Luuk. 24: 7). Todennäköisesti

Luukas vihjaa tässä siihen, että opetuslapset ymmärtävät tapahtuneen vasta Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen.

Jeesuksen vangitsemiskertomuksessa tuodaan esille Jeesuksen uskollisuus Hänen tehtävälleen ja Juudaan uskottomuus Opettajalleen. Luukas korostaa, että Juudas kuului Jeesuksen opetuslapsiin: ”yksi kahdestatoista”. Hän toimi vangitsijoiden ”oppaana”. Suomennos voisi olla myös johtaja. Tässä Luukas epäsuorasti vertaa Pietarin ja Juudaan toimintaa, sillä molemmat toimivat johtajina. Opetuslasten johtajana toiminut Pietari tulisi kieltämään Jeesuksen kolmesti.

Läheinen ystävyysmerkki, suudelma, toimi kavaltamisen merkinä. Jeesus ei turvaudu väkivaltaan pelastaakseen itsensä. Hän parantaa ylipapin palvelijan korvan osoittaen, että kärsimyksiensäkin aikana Hän toimii ihmisten parantajana (pelastajana). Kirkon opettajat kiinnittävät huomion siihen, että Jeesus paransi korvan. Hän siis antaa ihmisille kyvyn kuulla totuus ja sen avulla tulla pelastukseen. Luukas ei kuvaa, että opetuslapset olisivat nyt hylänneet Jeesuksen. Hänen kertomuksestaan saa sen kuvan, että he jopa seurasivat Häntä ristille asti: ”Jeesuksen tuttavat seisoivat kaikki etäämpänä” (vrt. Luuk. 23: 49).

Luukas kuvaa vangitsijajoukon eri tavoin kuin muut. Hänen mukaansa paikalla olivat ylipapit, temppelivartioston päälliköt ja kansan vanhimmat. Tämän mukaan vangitsijajoukko oli ”virallisella asialla”. Jeesus totesi heille, että Hän oli ollut päivisin temppelissä, eikä Häntä silloin ollut otettu kiinni. ”Mutta nyt on teidän hetkenne, nyt kun pimeydellä on valta.” Jeesus oli aikaisemmin puhunut itsestään maailman valona (Joh. 8: 12). Nyt valta oli Saatanalla, joka johti tätä tapahtumaa.

Seuraavaksi Luukas vertaa Jeesuksen uskollisuutta Pietarin uskottomuuteen. Luukas pehmentää Pietarin kieltämistä, sillä Luukkaan kertomuksessa palvelustytön todetessa Pietarin olleen Jeesuksen seurassa Pietari ei kiellä Jeesusta, mutta kieltää tuntevansa Hänet. Sitten kaksi eri miestä totesi Pietarin olevan ”sitä joukkoa”. Kahden miehen mainitseminen voi johtua juutalaisen lain mukaisesta käytännöstä, että oikeudessa piti olla kaksi todistajaa (5. Moos. 19: 15). Kirkko ymmärtää ensimmäisen palvelustytön, joka koetteli Pietarin uskoa, olevan ikoni Eevasta, joka johdatti Adamin lankeemukseen (1. Moos. 3: 6). Samalla on muistettava, että me voitamme langenneen luontomme Kristuksen avulla, jonka ylösnousemuksen naiset ensimmäisenä kuulevat, uskovat ja julistavat (Luuk. 24: 1 – 10).

Kukon laulaminen osoitti Jeesuksen kertoman Pietarin kieltämisen toteutuneen. Luukas on ainoa evankelista, joka kertoo Jeesuksen katsoneen Pietariin ja osoittaneen näin myötätuntoa Pietarille.

Myös Pietari ymmärsi, mitä oli tapahtunut. Itkeminen osoittaa, että hän välittömästi aloitti katumisen. Tässä on suuri vastakohta siihen, että Juudas ei osoittanut katumuksen merkkejä. Nyt tapahtuva Jeesuksen pahoinpitely kertoo, että Hänen ennustuksensa tästä asiasta kävi toteen (Luuk. 18: 32).

Luukas kertoo Jeesuksesta hylättynä profeettana. Hänen ennustuksensa Pietarin toiminnasta oli juuri käynyt toteen. Nyt Hänen pahoinpitelijänsä vaativat Häntä profetoimaan siitä, kuka Häntä löi. Profetia oli toteutunut, mutta profeetta hylättiin. Tämä on Luukkaalta suoranaista ironiaa. Pahoinpitelijät eivät ymmärrä, että he itse ovat toteuttamassa profetiaa Jeesuksen pahoinpitelystä.

Luukkaan kertomus Jeesuksen oikeudenkäynnistä poikkeaa Markuksen kertomuksesta. Luukkaan mukaan oikeudenkäynti oli aamulla, siellä ei ollut vääriä todistajia eikä Jeesusta syytetty aikeesta tuhota Jerusalemin temppeli. Luukas myöhemmin Apostolien teoissa puhuu vääristä todistajista ja Jeesuksen aikeesta tuhota temppeli (vrt. Ap.t. 6: 12 – 14). Myös kuvaus kokouksen kulusta on erilainen. Luukkaalla asiaa käsittelee koko neuvosto eikä ylipapin toiminta tule erikseen esille. Luukkaan tarkoitus on kuvata kokous, jossa koko Israel tuomitsee Jeesuksen. Jeesuksen todistus tulee niiden kertomusten esikuvaksi, jotka kertovat Pietarin (Ap.t. 4 – 5), Stefanoksen (Ap.t. 6 – 7) ja Paavalin (Ap.t. 21 – 26) oikeudenkäynneistä.

Jakeissa 67 ja 68 Jeesus vastaa epäsuorasti neuvoston kysymykseen, onko Hän Messias. Tämä on varhaisen kirkon ensimmäinen uskon kokemus ja -tunnustus: Jeesus on Jumalan lupausten täyttymys. Jeesuksen vastaus neuvostolle muistuttaa profeetta Jeremiaan vastausta kuningas Sidkialle: ”Jos kerron sinulle totuuden, sinä surmautat minut, ja jos neuvon sinua, sinä et kuuntele” (Jer. 38: 15).

Kun Jeesus oli puhunut Ihmisen Pojasta, ”he kaikki kysyivät”, siis koko neuvosto: ”Oletko sinä siis Jumalan Poika?”. Jeesuksen vastaus: ”Itsepä te niin sanotte” on myöntävä vastaus neuvoston kysymykseen. Tämä on samalla ilmaisu varhaisen kirkon uskosta Jeesukseen. Nyt neuvosto, Israelin edustajana, luovuttaa Jeesuksen Pilatukselle. Vain tällä on oikeus määrätä kuolemantuomio.